

Pojem duše v duchovním světě

V citátech z přednášek R. Steinera se neustále setkáváme s pojmy, které poukazují na duševní prvek v duchovním světě, pojmy, o nichž se domníváme, že platí pouze pro nás, kteří jsme vtěleni zde na Zemi.

R. Steiner ve svých přednáškách (např. v GA 218) opakovaně mluvil o duchovně-duševním člověku, o *lidské duši* na cestě mezi smrtí a novým zrozením, za saturnskou sférou v duchovním světě, v devachanu, kde lidské fyzické tělo jako duchovní zárodek sprádají celé skupiny božsky-duchovních bytostí z celého kosmu. K duševnímu bytí je však potřebné astrální tělo, které v devachanu ještě není přičleněno. Naše entelechie, procházející inkarnacemi, má ovšem stále u sebe také extrakt astrálního těla. Tento extrakt je očištěnou a tedy žádostivostí prostou, zduchovnělou částí starého, odloženého astrálního těla. Tak si můžeme představit a zdůvodnit jakýsi zušlechtěný druh duševního života.

Tvorba nového astrálního těla a pojem duše

Při popisu putování elementárním světem, planetární a měsíční sférou, se rovněž používají pojmy, které upozorňují na duševní prvek, byť jinak uzpůsobený. Při přechodu z devachanického do elementárního světa vzniká totiž „sebevědomí“ a „potřeba“:

„Z vašeho nitra se vynoří silnější *sebevědomí*, než jste měli dříve... Probudí se intenzita vlastního sebevědomí. A tím se v člověku pomalu a nenadále objeví *potřeba* nového pozemského bytí...“ (GA 226) Pojmy „sebevědomí“ a „potřeba“ tedy odkazují na duševno, k němuž je nezbytné právě astrální tělo.

O tvorbě nového astrálního těla v elementárním světě jsme se blíže vyjádřili ve IV. kapitole. Připojením astrálního těla lze vysvětlit, proč R. Steiner častěji mluví o duši, která se chce inkarnovat (např. v GA 181). V GA 128 se říká, že po sestupu duchovního zárodku „jsme zanecháni jako *duševně-duchovní* bytost“.

Jinde se píše názorněji: „Duše - jakožto Já a astrální tělo.“ (GA 226)

Musíme ovšem předpokládat, že vzhledem k vědomí je toto bytí duše jiné, nežli naše obvyklé duševní prožívání, které je vázané na fyzické tělo. Když se později, v měsíční sféře, přičlení éterné tělo, toto duševní bytí zřejmě opět projde proměnou, navíc tím lze vysvětlit, jak je možná vzpomínka na toto duševní bytí. Děti, které ještě nejsou svými bytostnými články zcela inkarnovány do těla, mluví samy od sebe o bráně Měsíce, z níž přišly dolů. Duše je v té době polem vědomí, nikoli bytostným článkem, který představuje fyzické tělo, éterné tělo, astrální tělo a Já (individualita, entelechie).

Duše vzniká do jisté míry teprve působením entelechického Já na astrální tělo jako duše pociťující, jeho působením na éterné tělo jako duše rozumová a emoční, a na fyzické tělo jako duše vědomá. Skrze tuto poslední duši vědomou se potom vyvíjí nový bytostný článek jako mañas, který je produktem proměny astrálního těla a v životě po smrti zůstává zachován. Stejně tak se to má s buddhi a átmanem. (viz např. GA 99)

V naší souvislosti se při procházení zvěrokruhem, planetárním a měsíční sférou jedná o stupně vědomí, které R. Steiner charakterizoval jako kosmicky intuitivní, kosmicky inspirované a kosmicky imaginativní vědomí. Sestupuje-li člověk z duchovních světů dolů, jeho vědomí se do jisté míry zatemňuje, až jako spící vstoupí narozením do pozemského života, v němž si ve své duši rozvíjí pozemské vědomí. Duchovní badatel musí jít ve stavu uvolňování se z těla opačnou cestou: vyvíjet se vzhůru přes schopnosti imaginace a inspirace až k intuici, jako by si vše zpětně ohmatával.

Max Hoffmeister